

El compromís amb la cultura

Si girem el cap enrere i provem d'entendre la història de la cultura i l'edició en llengua catalana al País Valencià, sembla impossible que s'hagi pogut consolidar en un clima polític tan bàrbarament hostil com el que ha creat des de fa un bon munt d'anys el Partit Popular; una formació política sense escrúpols, atiliana, que ha fet servir l'estratègia de l'anticatalanisme, de la terra cremada, de la persecució indiscriminada de la parla pròpia de la terra d'una manera tan brutal que el més natural seria que no n'hagués quedat ni rastre.

Per fortuna, la "tenacitat indefallent [...] [i] la voluntat de persistència" d'un grapat de valencians, encapçalats per Eli-seu Climent i per Rosa Raga, amb la col·laboració inestimable del sempre enyorat Joan Fuster, que veieren clar que si volien evitar un irrecuperable genocidi cultural "calia crear un espai que normalitzàs la presència del llibre en la llengua del país", donaren lloc al naixement de l'Editorial Tres i Quatre.

Ara, en ocasió del seu miraculós quaranta-cinquè aniversari, ens ofereix un ben interessant i molt ben documentat estudi sobre la història de l'editorial, *El compromís amb la cultura*, de Santi Cortés, concebut des dels seus inicis com "un pas més en la consecució dels objectius de redreçament nacional que els impulsors s'havien marcat", raó per la qual "calia sobretot que fos una editorial militant", els autors de la qual "havien de reunir un seguit de condicions indispensables: forma-

Climent, amb la senyera preautonòmica quadribarrada amb el casc de Jaume I JOSEP CUÉLLAR

ció adequada, rigor científic, ideologia nacionalista". L'escriptor del Puig ha resseguit, pam a pam, l'interminable viacrucis, legal i quotidià, que hagué de superar per poder sobreviure. Una interminable successió de través, administratives, jurídiques i pràctiques i, fins i tot, els continuats atemptats que sofrí la llibreria germana Tres i Quatre. No endebades, l'any 1978 Climent confirmava que "devia ser una de les més atemptades de tota l'Europa d'aquells anys", al bell mig d'un ambient tan hostil, i tan paradoxal, que "la policia,

en lloc de mamprendre vies d'investigació, va interessar-se pels llibres exposats". Tot plegat fa que resulti increïble que el vaixell no naufragués irremissiblement.

Tots aquells que vulguin saber com fou possible que no tan sols sobrevisqués a les contínues maltempsades, sinó que es convertís en el que és ara, una editorial senyera, un model a seguir, una garantia de qualitat i confiança, "que ha editat llibres que han marcat l'evolució cultural i literària del país", faran bé de llegir aquesta obra tan clara i aclaridora. *

FEMINITATS ADA CASTELLS

Salvar la literatura

Un grup d'escriptors i professors han tret a la xarxa un manifest en què reclamen més presència de la literatura al batxillerat humanístic i ja tenen destacades adhesions. Remarquen que hi ha una quantitat alarmant d'estudiants que, quan acaben secundària, no saben ni llegir ni escriure amb correcció. Això és un fet que es pot constatar amb facilitat i que és greu perquè condiciona la capacitat d'aquests joves de relacionar-se amb el món, sobretot si partim de la base que volem construir una societat realment

democràtica. De vegades sembla que aquests detallets només ens preocupin als lletraferits i als escriptors, com si patíssim per quedar-nos sense clients, però és una qüestió que hauria d'amoïnar tothom perquè la qualitat de la nostra societat en depèn.

Sempre m'ha sorprès que en les manifestacions en contra de les retallades en sanitat, només hi anessin els treballadors implicats, com si fos únicament una qüestió de drets laborals i no pas una reclamació de qualsevol persona susceptible d'em-

malaltir, és a dir, de tots. Passa el mateix amb l'ensenyament públic, com a màxim hi van pares amb fills en edat escolar.

Si d'alguna cosa ens ha servit aquesta crisi, és per adonar-nos que la democràcia no significa només votar cada tants anys, sinó tenir els ulls ben oberts perquè en qualsevol moment poden anar mal dades. Precisament, per tenir ciutadans amatents, hem de combatre la ignorància, la pèrdua del sentit crític, la passivitat mental i per això no hi ha eina més eficaç que la literatura. *